

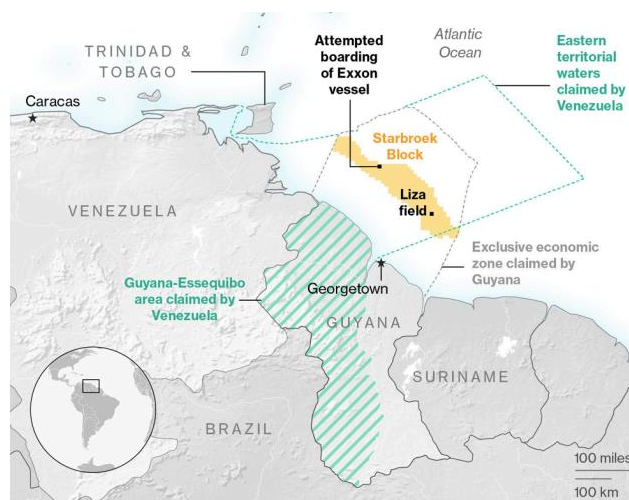
Konflikt: Gujana i Wenezuela

Spór, który wiąże się z zagadnieniem historycznym pomiędzy Gujaną a Wenezuelą tli się już ponad 120 lat. Konflikt ten utworzył się podczas tworzenia się państw Ameryki Łacińskiej. Od początku uzyskania niepodległości przez Wenezuelę w 1819 roku uważano, że część zachodnich terenów Gujany brytyjskiej należy do Wenezueli, a owe tereny zostały ukradzione przez Brytyjczyków. Mowa tutaj o Brytyjczykach, ponieważ, Gujana była kolonią brytyjską do 1966 roku.¹ W 96 roku Gujana brytyjska stała się państwem niepodległym. Wielka Brytania tłumaczyła się, że te tereny nigdy nie należały do Wenezueli, ponieważ nie były wcześniej w posiadaniu Hiszpanii. Wspomniany kraj, nie jest bezpośrednio zamieszany w spór, natomiast Wenezuela uważa, że to Hiszpania zdobyła Gujanę podczas gdy Wenezuela uważa się za sukcesora korony hiszpańskiej. Wenezuelczycy starali się odnieść do przestarzałego prawa międzynarodowego, które dotyczy ziem niczyich. Oznacza to, że odkrywca nabywa terytorium - w omawianym przypadku według Wenezueli tą ziemię mieli nabyć Hiszpanie, a następnie Wenezuela. Natomiast z biegiem lat wiemy, że to nie Hiszpania odkryła Gujanę. Ten konflikt eskalował do momentu podpisania umowy o arbitraż pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Wielką Brytanią (1896). Stany Zjednoczone znalazły się obok konfliktu przez prośbę ze stolicy Wenezueli o protekcję. Rok później podpisano umowę arbitrażową między Wenezuelą a Wielką Brytanią. W 1899 roku werdykt trybunału przyznał cały sporny obszar Wielkiej Brytanii, czyli tereny te należały do kolonii brytyjskiej - Gujany. Wenezuela jednak nie miała zamiaru się poddawać, gdyż po ponad 60 latach od werdyktu trybunału przyznała, że została zmuszona do podpisania niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia wcześniejszego sporu. Cztery lata później, w Genewie podpisano porozumienie pomiędzy Wenezuelą, a Wielką Brytanią, gdzie podkreślono konieczność dalszych negocjacji, w celu pokojowego rozwiązania konfliktu. Od tamtego czasu kilkakrotnie dochodziło do demonstracji siły ze strony Wenezueli co niestety nie jest najkorzystniejszym przykładem rozwiązywania sporów.

W konflikcie od początku chodziło o terytorium Gujany - Essequibo, który w nomenklaturze geograficznej oznacza 1. rzekę, 2. region na zachód od rzeki, jest to $\frac{2}{3}$ terytorium, na których znajdują się złoża ropy naftowej, które aktualnie są większe niż w Kuwejcie lub Zjednoczonych Emiratach Arabskich. Warto również dodać, że owe państwo głównie opiera swój zarobek na ropie naftowej, a w 2022 roku gospodarka Gujany powiększyła się o 62%. Niektórzy eksperci uważają, że jest to najwyższe tempo wzrostu na świecie. Konflikt przez wiele lat był uciszony natomiast w 2023 roku reżim Wenezuelski, przypomniał sobie o sporze terytorialnym z Gujaną o region Essequibo. Zapewne elementem, który zachęcił bądź zmusił tamtejszy reżim był ówczesny ogromny kryzys gospodarczy jak i również izolacja na arenie międzynarodowej. Reżim w Wenezueli jest na tyle "dobry", że większa część mieszkańców Wenezueli uważa, że ów region powinien być przyłączony do ich państwa. Przynajmniej takie informacje przekazał reszcie świata rząd wenezuelski. Pytanie nr. 5 w referendum pytało o aneksję prowincji Essequibo, według prawa międzynarodowego takie referendum jest niewiążące i nie wywołuje żadnych skutków prawnych i uważa się, że takie działania powinny być potępione przez społeczność międzynarodową. Prezydent Wenezueli - Nicolas Maduro przeprowadzając 3 grudnia 2023 roku referendum chciał zapewne nie tylko przypomnieć o dawnym sporze, ale również odwrócić wzrok wenezuelczyków od realnych

problemów państwa. Według praw kart ONZ tzw. prawo każdego państwa do swojej integralności i suwerenności - Gujana w przypadku ataku na ich terytorium ma prawo do apelowania do społeczności międzynarodowej o pomoc. Aktualnie sprawą Wenezueli zajmuje się sąd międzynarodowy.

Wspominając wcześniej Stany Zjednoczone - towarzyszą one konfliktowi od ponad stu lat i nadal grają główną rolę jako pomocna ręka Gujany. Przez to, że Gujana nie dysponuje wystarczającym potencjałem militarnym, lotnictwem czy też marynarką wojenną (w przeciwieństwie do Wenezueli, która jest dobrze wyposażona). Wenezuela posiada 200 tys. żołnierzy, natomiast Gujana - wyłącznie 4 tys. żołnierzy. Dostaje ona gwarancję militarną od Stanów Zjednoczonych w razie inwazji Wenezueli. "Agresorowi" nie podoba się to, że Stany Zjednoczone wchodzi w ten spór, ponieważ prawdopodobnie Gujana nie uzyskałaby pomocy militarnej i byłaby zaś słabszym przeciwnikiem. Oczywiście ta "pomocna ręka" ma swoje powody, aby pomagać, ponieważ, Stany Zjednoczone posiadają bardzo dużo inwestycji związanych z ropą naftową w Gujanie. Ostatnie działania władz wenezuelskich w sprawie Essequibo rzucają cień na reputację Ameryki Łacińskiej jako obszaru pokoju, co akcentują politycy z tego regionu. Napięcia między Wenezuelą a Gujaną stwarzają główne wyzwania dla Brazylii, będącej sąsiadem obu państw. Biorąc udział w mediacji między ich przywódcami, Brazylia wzmacnia swoją obecność wojskową na obu granicach. Decyzja Maduro o przeprowadzeniu referendum może zakłócić dotychczasowe sukcesy w przełamywaniu międzynarodowej izolacji z ostatnich dwóch lat, co może utrudnić normalizację relacji rozpoczętą przez brazylijskiego prezydenta Lulę da Silvę. Dodatkowo kwestionuje intencje wenezuelskich władz, dotyczące spełnienia porozumienia z opozycją mającego na celu rozwiązanie konfliktu, podpisanego na Barbadosie 17 października ubiegłego roku. Dla Unii Europejskiej, wspierającej ten proces od początku, kluczowe jest wezwanie do przywrócenia porządku demokratycznego w Wenezueli i stopniowe znoszenie sankcji nałożonych na reżim, w zależności od postępów w tej dziedzinie. Chociaż referendum nie ma bezpośredniego wpływu na kontynuację postępowania przed MTS, egzekwowanie decyzji i wyroków Trybunału należy do kompetencji Rady Bezpieczeństwa ONZ, gdzie Rosja – bliski sojusznik Wenezueli – ma możliwość ich blokowania. Mimo to mało prawdopodobne jest, że prezydent Wenezueli - Maduro zdecyduje się na użycie siły przeciwko Gujanie.

źródło: Guyana Ministry of Foreign Affairs; Venezuela's National Organisation for Maritime Safety; Jose R. Gamero Lanz

Netografia:

1. [https://biznesalert.pl/essequibo-wenezuela-gujana-spor-historia-ameryka-poludniowa-wojciec h-drozd/](https://biznesalert.pl/essequibo-wenezuela-gujana-spor-historia-ameryka-poludniowa-wojciec-h-drozd/)
2. <https://defence24.pl/geopolityka/gujana-nadal-zagrozona-przez-wenezuele>
3. Gujana boi się inwazji Wenezueli | dr Mateusz Piątkowski - Podcast
4. dr Mateusz Piątkowski i Piotr Zychowicz, „Wojna o ropę? Czy Putin stoi za agresją Wenezueli?”
5. Zaręba Szymon, Znojek Bartłomiej, „zaostrenie sporu terytorialnego Wenezueli z Gujaną”.